

“Umbreyting og umbreytingar skuggi.”

Saxneska skáldið eða hirðmaðurinn, er Beda prestur hinn helgi segir frá, átti að hafa svarað Játvin konungi á þessa leið, er konungur spurði, hversu líf vort manna væri: „Líf vort, konungur, er eins og þá vér sitjum inni í höllinni, hlýrri og uppljómaðri, og inn um dyrnar flýgur fugl utan úr myrkrinu, og samstundis aftur út í myrkrið, hvaðan hann kom. Sé nokkur sá maður er oss fræða megi um næturmyrkrið, er vér erum frá komnir, og nótt þá hina löngu, er við oss tekur, þá látum oss hlýða á orð hans, og segi hann til hið sanna.“ Og þar var þá maður, er þóttist mega fræða konung og hirðmenn um upphaf og endir mannglegrar tilveru. Og hann talaði máli kyrkjunnar í Róm. Orð hans fengu góða áheyrn. Hann las upp söguna um sköpun heimsins á sex dögum, sköpun mannsins og fráfall, friðþægingu hans fyrir krossdaða Galíleans, lykлавöld Péturs, og vald páfastólsins að leysa eða binda á jörð. Játvin konungur tók trú, lét skírast, og landið var kristnað á þeim degi.

Þetta var um árið 600. Síðan hafa liðið 1300 ár.

Enn er þetta sama kristnið flutt. En aldarhátturinn hefir breytt. Marga langar til að spyrja meir út í þessi trúaratriði og þá sérstaklega, hvernig trúboðar vorrar gömlu kyrkju fái vitað, að bókin, sem fræðir þá á þessum hlutum, segi satt frá. Þeir eru seinni á sér en Játvin, að láta skírast.

En langlundargeð trúboðans þreytist, og hann tekur sannleiksleitun spyrjendanna með fáleikum. Og honum finnst, að þessir menn séu skyldugir að taka boðskap sínum, hvort hann sé sannur eða ekki sannur, hvort hann sé samhljýða eða ósamhljóða rödd tímans, og það, sem standi þeim í vegi fyrir að taka á móti þessum boðskap, verði að upprætast hjá þeim. Og það er *efinn*. En efinn á rót sína að rekja til samvizku og sannleikstilfinningar mannsins. Það er *samvizkan* eða *sannleikstilfinningin*, — hún verður að rífast upp með rótum. En það gjörist með degi hverjum vandasamara verk. Hún á orðið svo djúpar rætur og henni kemur lífsmagn frá öllum hliðum. Stefna